

אַפּאַקאַמענטס-פּרייז:
 40 גראַש
 1.20 זיל.
 1 זיל.
 2 זיל.

אַפּאַקאַמענטס-פּרייז:
 פאַר אַ וואָרט טעקסט 10 גראַשן
 פּוּרן אַינזאַלס פּוּרן די אַנאַנסן און אַפּענד פּרייז
 און די רעאַקציע ניטס פּאַרזאַנטוואַרלעך.
 די צייטונג טראָגט ניטס קיין געשעפטס-פּאַראַקטער
 און און ניטס אַינסערטענט און פּאַרזאַנטוואַרלעך.

אַדרעס פאַר פּרייז און געלט-זענדונגען:
 Red. „BIALER WOCHENBLAT“
 Biala-Podl., Grabanowska 39.
 Konto rozrach. № 1.

פּריאַלער וואַכנבלאַט

נאַציאָנאַל געוועלשאַפּטליך וואַכנבלאַט פאַר ביאַלע-פּאָדל. און אומגעגנט.

Biala-Podlaska, dnia 4 lutego 1938 r.

ביאַלע-פּאָדל, פּרייטאָג ט' תּרוּמה 4 פּעברואַר תּרצ"ח

פּלב שבוּר, בצעַר רבּ ובעינינו זולגות דמעוּת הננו מודיעים על מותה של אמנו הצנועה והיקרה עטרת ראשינו

רחל בת ר' ישראל זייליג יאקובאווסקי

שנקטפה מאתנו בשנת החמישים ותשע לחי' ביום השבת כ"ז לחודש שבט בשנת תרצ"ח (29 יאנואר 1938) וזיבלה ביום א' למנוחת עולמה

השרויים בצער ויגו בעללה, בניה, פנוותיה, כלתה, נכדה ומשפחתה.

בזה הננו נשתחים באבל הגדול של החר הוצר שלנו זייליג יאקובאווסקי במות עליו **א מ ר** בהשמת ריווגו הציוני תנוח!

ההסתדרות הציונית בבילה-פודל.
 דער פאמיליע יאקובאווסקי
 צו זייער אומגליק — אונזערע ביילידס-אויסדריקן
 ט. אַרלאַנסקי און פּרוי.
 משפּחת יאקובאווסקי

לרגלי מות אמכם **ר ח ל** נ"ע
 הננו משתוקק בצערם הגדול והכבד. המקום יתום אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
 נתן ליווצראנט.

די אין טיפן טרויער איינגעהילטע משפּחת יאקובאווסקי
 צום טויט פון זייער היינטיגעלעכער פּרוי און מוטער **ר ח ל**
 — אויסדריקן פון טיפּטן בייליד
 תּוּמאַ קאַשענאַכער און פּרוי.

דער פאמיליע יאקובאווסקי
 צוליבן טויט פון זייער פּרוי און **מ ר ט ל**
 אונזער טיפּטן מיטגעפיל

אסתר און זיבל בלאַנקלעדער.
 פאמיליע יאקובאווסקי
 אין אייער גרויסן צער — אונזער טיפּטן מיטגעפיל דריקט אונס
 טרויער געבליבן.
 רבקה אייזלמאַן און מוטער.
 טויבע ראָזענבערג.

דעם ה' זע"ל יאקובאווסקי
 צו זיין אומגליק — אויסדריקן פון טיפּטן מיטגעפיל
 פאמיליע ליוועץ.
 קריינדל גאַלדשטיין

פאמיליע יאקובאווסקי
 צום טויט פון אייער **מ ר ו י** נ"ע
 נעמט אָן אויסדריקן פון מיטגעפיל
 רבקה און שלמה לעבענבערג.

פאמיליע יאקובאווסקי צוליבן טויט פון זייער פּרוי און מוטער
 דריקן מיר אונס אונזער מיטגעפיל
 פאמ. לערנער ביאליט.
 אַרל' לערנער קאַפּיין
 ה' זע"ל יאקובאווסקי

צום טויט פון אייער **מוטער**
 נעמט אָן אויסדריקן פון טיפּטן מיטגעפיל
 יונתן קאַמלעט און פאמיליע.

אונזער געהערטן רעדאַקציע-מיטגליד ה' זייליג יאקובאווסקי
 צוליבן טויט פון זיין **מוטער**
 אויסדריקן פון טיפּטן מיטגעפיל
 רעד. „ביאַלער-וואַכנבלאַט“.

בזה הננו מביעים את רגשי השתתפותנו ביגון הקודר של זייליג יאקובאווסקי במות עליו אמו **רחל** נ"ע
 טע. נחומים בחיך!
 יעקב קאַרענבליום ומשפּחתו.

ה' יאקובאווסקי
 צוליבן טויט פון אייער **מ ר ט ע ר**
 דריקן אויס דעם טיפּטן מיטגעפיל
 איינגעטייער און פּרעסאַנאַל פון דרוקערי „עקספרעס“.

זייליג
 אונזערע טיפּטע מיטגעפילן דריקן מיר אויס צוליבן פּרויזיטיקן טויט פון זיין **מוטער**
 אשר פּייגענבוים און פאמיליע.

דעם חר זייליג יאקובאווסקי
 צו זיין אומגליק אויסדריקן פון מיטגעפיל
 ישראל גאַלדשטיין און פּרוי.
 ברויזער אַרלאַנסקי.
 חיים מאַדעק.

די אין טרויער פּאַרזאַלבענע פאמיליע יאקובאווסקי
 צום טויט פון זייער ליבער פּרוי און **מוטער**
 — אונזער טיפּטן מיטגעפיל
 מאיר וואַלפּאוויטש און פאמיליע.
 5. סאַפּיר.

הערן זע"ל יאקובאווסקי
 צום טויט פון זיין ליבער מוטער **ר ח ל**
 מיטגעפיל אויסדריקן
 י. ט. ווידמאַן פּרוי און קינדער.

דער פאמיליע יאקובאווסקי
 צוליבן טויט פון זיין זינגל **פּאַרזאַל**
 אונזער טיפּטן מיטגעפיל
 מיכאַש האַפּער און פאמ.

דעם זיין זייליג
 צו זיין צער — זיין טיפּט
 אברם לערנער און פּרוי.
 זייליג
 און אייער גרויסן טרויער
 אונזער טיפּטן מיטגעפיל
 פאמיליע
 מאַכיאָן און פּינגעלישטיין.

פאמיליע יאקובאווסקי
 צו אייער אומגליק — אונזער טיפּטן מיטגעפיל
 בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
 דוד קאַנטאַר.

נאַטיצי

פון דער וואַך

שאַ שטיף און גערודער

נאָך 1920, וואָך דעם ווי סאזו געווען געוואָרן די, נאָרמאַלישע סאָנאַציע האָט זיך עטוואָס געעפנט אַ שמאַלע שפּאַרע אין דער טיר פון הינן מאַניסטראַט און דער פּאַרע פּאַרעצנטונקער שטאַטשער ווירשע באַפֿעלקערונג און צוגעוואָרפן געוואָרן אַ מאַנער בינדל אין דער פּאַרע פּאַרע און אַ פּאַרע באַמטע פּון נידריקע קאַ-טעגאָריעס. אַזוי און עס געבליבן איי-ניקע יאָר, די יודישע באַמטע האָבן פּלייסיק אַויסגעפירט די ווי פּאַרטרעטע פּאַסטנס צו דער צופּרידנהייט פּון אַלע-פּאַרע.

אַ די יודישע באַמטע האָבן גוט געפּאַרעט, וועגן דעם און קיין צוויי מינגענען וועגן געווען אַ דאָך פּון אַ קלענע צייט אַרום אין דער צייט פּון אַפּטירן פּון היינטיקן בירגערמייסטער האָט זיך דער יודישער באַמטע-באָזין אין אַ מאַניסטראַט, איינגעקערטעטע און און גאַנצע 40 פּאַרעצנט. צו ווישט אַז אַוויסיקע געוואָרן די מאַניסטראַטע און ערשט איינער פּון עלעקטראָנישע.

למען האַמט דאָרף גען זיין אויפ-ריכטיק און צוגעפן, אַז אין לעצטן פּאַל און אַפּשיר דער ערשטער ביר-גערמייסטער ה' וואָלאָפּסקי נישט איי-נאַצן שולדיק — צו שטאַרק וועגן געווען די ווינטן, אַז ער וואָך זיך קע-גען קעגן זיי קענענשעלן, אַבער אַ פּאַקט אַ טרעריקער און עס, דאָס פּאַר די צייטן פּון זיין קאַדענץ וועגן צוויי יודישע באַמטע אַפּגעוואָנט געוואָרן.

קיין נייע יידן וועגן אין מאַניסטראַט נישט צוגעבליבן געוואָרן, האָט דער אַפּ-רעט האָט זיך אויך קאַפּאַלע פּאַנצ-דערנעוואַקסן און פּאַשעפּטיקונג און צויענענע פּאַר אַ גאַנצע רייע נייע מאַנטנס.

ממזו אויך זיין אויפריכטיק און דער-צוילן, דאָס בוי דער אַמטרונג פּון רעליז אַויסשטיצונג געגאַבן פּון שטאַ-טישע אַבווונענען, די ביבליאָטעק חרבות

פון נאָנט

און ווייט

מיר וואָבן באַשלאָסן איינצו-פירן די רובריק און פּון צייט צו צייט געבן אַן איבערויכטע לעבן אין די שטעט-לעך און פּוילן

איז ווילנע
האַט די אַרמייניסטראַטיווע מאַכט נישט געקענט מיט דערפֿאַלג באַקעמפן די מנהל פּון האַוואַרט קאַרטן-פּויל בוי פיר אַרמייניסטראַטן פּון קאַרטן-לעבן וועגן פּאַרשיקט געוואָרן אין אַ לאַנגער אַרײן.

איז רוצה
פּולסטיר אַ שטאַרק יודיש געזעל-שאַפּטלעך לעבן, קון-קימת אַרבעט גוט, טאָז וואָרט פּאַר די אַרעמע קינדער, נורמדיה און עטטיק, חרבות, האָט איינגעארדנט אַ גייסטליכן רעפּעראַט וועגן דון יצחק אברבנל און — די לוצקער אַרוואַקסן און עקאָנאָמיסטן האָבן באַשלאָסן איינצופירן דעם, אַר-יער-פּאַראַגראַף.

איז סאָוועץ
איז אַנגענומען געוואָרן דער קהלה-ברודשע אויפן יאָר 1938, וועלכער זעט פּאַר הוצאות אין דער הויך פּון 132 טויזנט וואָטעס אַ יאָר, בלויז דער שטאַטלעך צוויי פּאַרנעצט 52 טויזנט זל.

און קולטור-ליגע האָבן שוין טראַ-דיצאָנעל באַקומען זייערע הנדערט זל, יערלעך און זייט דריי יאָר אין דאָס נישט געשטראַכן געהאַרן — נאָך גלייך נישט איינגעשטעלט געוואָרן אין ברודשע אַרײן.

למען האַמט מוז מען זיין אויפריכטיק און אויך דערצוילן, דאָס פּון די ריוז-קע אינוועסטיציע-אַרבעטן, אין ביאַלע פּון גאַנצן האַרמיוזער מיטן בויען און איבערבויען גאַסן, און דער יודישער טייל שטאַט געבליבן ווי געווען, די און "יודישע" געלעך טרינקען זיך אין בלאַטע און סעפּינט זיך נישט קיין שטיינער ווי אויך קיין שטיינער קלאַפּען זיי אויסצופּורקן, דאָס ברויך צום בית עולם קען זיך נישט דער-

און אויך פּון די איבריקע 80,000 גיט העכער 35 פּאַרע, פּאַר סובווענצן און סאַנאַלער שוין, דאָס אינטערעסאַנטע און אַזעבן דערביי וואָס די הכנסה פּון עטאַט איז ס"ה 32,000 און דער נרעס-טער עטאַט - צאלער צאלעט 600 זל. אַ יאָר. באַמט מקנא צו זיין גאָז קהלה.

דער אַרײנער
אַרײַט האָט צו פּאַרצייכענע אַ גרויסן דערפֿאַלג אין זיין 12 יאָרִיקער עקזיס-טענץ, 200 שילעריס האָבן זיך אויס-געלערנט פּאַכן און 86% פּון זיי אַר-בעטן וועלכע שטענדיק, אין אַנחובו היינטיקע יאָר און אויך געעפנט גע-וואָרן אַן אַרײַט, שולע פּאַר מענער-ניי-דעריי וווּ 20 יונגעלעכע לערנען זיין דאָס פּאַך. אַרײַט האָט אויך אַרנאַני-זירט קאָרטן פּאַר: קאַנאַליזאַציע, שווי-סעריי, ראַדיאָ-טעכניקער, גראַסערי און פּויריעריי.

דאָס הייסט נישט גערעדט וועגן, אַיי-בערשיכטונג, נאָר איבערגעשטעט. צו וואָלט נישט נויטיק געווען אין ביאַלע קיין געו. אַרײַט.

אייר פּינסק
קומט נישט אַפּ בלויז מיטן רעדן, נאָר טוט, דער לעצטער מיט דערפֿאַלג: דורכגעפירטער בלאַ האָט געגעבן אַ

וואָרטן, ביי דאָס דריי מ אַ פּ צוגעוואָנטע וואָרט וועט אין מלאַ אין קאַטע פּאַרזיאָנאַלע יוערן.

די שטאַט פּאַרוואָלטונג קומט איצט צום שטאַט-ראַט מיט איר אַרבעטס-פּאַרציעס, מיטן ברודשע אויפן יאָר 1938/9 און פּון די יודישע האַטענער איז אַפּהענגיק צו זיי וועלן ווירדיק אויבליבן און פּאַרטידיקן דעם יודישן כבוד אַבער פּאַר אַ סובסידיע זיך אַ-רישע הנדערט זל, די אַלע, יודישע פּאַרציעלע און אויפן שטאַטישן פּאַרום פּאַרשווייגן און פּאַרווישן.

ח. מ.

זייטע הכנסה לטובת דעם בית-יהודים, און די הכנסה זאל זיין אַ גרויסע, האָבן געוואָרט די פּינסקער פּאַרמאָנעלע יודן, וועלכע שצמפן זיך נישט מיט יודיש-קייט, די פּינסקער קהלה האָט אויסער איר ברודשע פּאַר אַפּיאָלער שוין פּאַנאַדערעטיילט אין דער לעצטער וואָך פּאַר 3,000 זל, האַלץ מיט קיילן פּאַר אַרבעט.

פרושוואַנע
פירט ערשט אַ, היימישע-מלחמה, סהאַט זיך צעפּאַקערט אַ שטאַפּער קאַפּען צווישן דער, פּרושוואַנער שטימע" זיווג, און, פּר, לעבן" (בגודיסטיש) אין זייער מלחמה וועגן אויך צווייגעווען גע-וואָרן די לערעריס פּון די, חרבות" און "שטאַ-שולן.

ווי האַלט עס שוין אין ביאַלע, אַז סאָלן זיין דאָ אַ, חרבות" אין אויך אַ, שטאַ-שולע, פּר וואָלטן זיי שוין דערלובט אפילו אַרומצווייסיין זיך, אַפּי שולן זאָלן זיין!

און פּרושוואַנע האָט אַן, אינוועטע-טענעם, שטאַט פּאַרוואָרט" וואָס זיינע-דיק דער ברודשער האַלץ-סוחר פּאַר-טרעט ער דר... קליינהענעלער, וואָס רעדט כּסדר אַז מואַרף געבן אויף דאָס און יענע און אַלליין און ער פּון, געמע-ראַווע", ווייזט אויס, אַז אויך אַנדערע שטעט האָבן זייערע, גרויסע" און גלייבזייטיק קליינלעך - האַנדלדיקע מענטשן.

צויליב אַ מזווה

אין באַראַנאוויטש האָט מען לעצטנס געעפנט אַ נאַציאָנאַל יודישן קלוב (להבדיל אויף הבלוה ווי אין ביאַלע דעם, חרבות" קלוב) דער קלוב איז אַ געזעלשאַפּט-לעכער לאַקאַל אויפן איי-פּאַרזיאָנע פּאַרענס, דאַכט זיך אַלץ פּיין, אַלץ גוט שפּירונגט אַבער אַרויס די מווחות-פּאַרע, די, אייראָפּעער" זאָגן, אַז אין אַ פּאַרווויילונג-לעקאַל דאָרף און טאָר נישט זיין קיין מווחות און די נאַציאָנאַל-געשטימטע האַלטן, אַז אַלץ וואָס סאָז יודיש דאָרף האָבן מווחות, די מלחמה און אויך, ברעך". סהאַלט דערביי, אַז מואַל אַנפּרעגן אין ביאַלע ווי אַזוי דער קאַרטן-קלוב איז זיך נוהג געווען.

איז כעלם

קערט מען זיך אום, צו דער נאָ-

בירן י. ט. . .

צווייטער בעקער זענען און דאָ האָט טיף איר דאָמ וועלכע געענטפּערט ניש-טען קיין ברויט; נישטריקט, ווייבער אַרעמע וועגן דאָ געשטאַנען, טאַפּראַכען די טענט און מיט פּאַרצוויילונג גערופּן: וואָס וועלן מיר איצט טון? די קינדער לעגן טלאָפּן הנגעריקען

חנה-רויזע האָט זיך ווייטער געשליפּט מיטן זאָק איבער די שטילע גאַסן און זיך דערמאַנט אין די פּולע מירן מעל, וואָס וועגן היינט בייטאָג געשטאַנען גאַנצע שוין פּאַר דעם מעל-סקלאָד. חנה-רויזע האָט זיך געוואָלט אַהימ-שלפּפּן נאָר דערמאַנענדיק זיך אַן די צו אַיך פּעקער און זיך געפּרעט אויף ברויט, דער בעקער האָט פּון אונטער דער פּאַליצע אַפּויערענעמען אַ פּרושע געפּאַלן ברויט.

— מינה און דרייסיק גראַשן אַ קילאָ האָט ער אויסגעוואָרפּן. חנה-רויזע האָט אַראַפּעלאָזט דעם זאָק, אַריסעט נעמען דאָס בייטעלע און געצוילט. נישט מער געווען זיי דרייסיק גראַשן און דערפֿאַלגט עס דעם בעקער, וועלכער האָט עס בלאָץ צוויקענעשארט און באַ-האַלטן דאָס ברויט:

— נישטאָ פּאַר דרייסיק! האָט ער זיך אַ בייזער געטון. — האָט רחמנות אויף די אַרעמע קינדער מינע — האָט זי געבעטן זיך

זיך אַלע דריי קינדער אַוועק און ווּנטלע ביי דער קיך דערצוילן זיך מעשיות, האַלטן אַיין אַלע וויילע די אַטעס און זאָרן זיך אַיין צו די מוטער גייט. און אין דרייסיק קרעכען די שטיבן און עס דערהעט זיך אַ געפּאַרנייט פּון פּלעשער, רינגלעך די קיינער אויף זיך אויף די טיר, און די מיטער קומט אַרײן, נעכט אַראָפּ פּון די פּלייצעט דעם זאָק, זיט זיך אַ זעץ אַוועק אויף דער הינקענדיקער שטיבל, די קינדער קומן אַן די בלייכע מיטער, וואָס קוקט מיטן האַלב-אויסגעלען שטאַט אויבן און דער זייט זיך דער אַלטעס בעט, און פּיענט זיך:

— וואָס מאַכסטו מאַמע? די אַלטע ענטפּערט נישט נאָר קרעכען און זיצט, דערנאָך זיצט חנה-רויזע אויף דער קראַנקער בעט די קינדער שלאַפּן, און די אַלטע האַט און שטייט, חנה-רויזע דרייטלע ווצנדיקערהייט...

סאָז: נע ווען און שפּענערע אַוונט-שעמן, חנה-רויזע האָט זיך געשליפּען איבער די האַלב-געלעך און איינגע-בויענע דער אַנגעפּלעטער זאָק האָט איר געשווערט אויף די פּלייצע, זי וועט אַרײן צו אַ בעקער, געוואַלט קיפּן ברויט.

— נישטאָ קיין ברויט! — האָט מען איר געענטפּערט. זי איז אַרײן און אַ

חנה-רויזע איז אַ אַפּטנה, זעקס יאָר וועגן פּאַרזיע איבער איר מאַן און אַפּ-געשטאַרפן, איינעלעבונדיק זי מיט דריי פּיצלעך קינדער.

פּון איינערצוויי בור שפּעט איר דער נאָכט קלעפּט זיך חנה-רויזע מיט אַ זאָק אויף אירע פּלייצעס, קויפט אויף אויס-געליידיקטע פּלייצען, שטאַטעס און פּאַר-שידן אַלעוואָר.

אַז דער טאָג בריעכט אויף, נעמט חנה-רויזע גיט זאָק אונטערן אַרעם, מיטעס אויס אַלץ גאַסן, היפּף, קריכט איבער שטאַקן, און אַז די נאָכט איז שוין טיף, שלעכט זי זיך אַהיים אַן איינגעוויינעט מיט דעם אַנגעפּלעטן זאָק און מירע, אַן צוואַנגענעבראַנגענע לענגונגס טיטעט זי זי שווערע פּיס, דער זאָק אויף האַט האַרן, אַנגעוויינעטן וועגן אַרײַנגע-אונטער און די לייזיקע פּאַלען אַנצווייניק ברומען, שטייטן זיך איינע און אַנדערע.

איינערצוויי לעזט חנה-רויזע איבער אויף גאַנצע זעט די קינדער און אַן אַלע קלאַנקע נוטער, וועלכע שטייט זיך קיינמאל נישט מיטן בעטן קרעכענע און ווייסט שפּייז זעלע פּאַר מינוט ארט פּאַרנייטע שטיקער אין דער שילע אַרײן, וואָס שטייט שטענדיק אויפן בוקלע פּייס בעט.

אַ נאַכטן טאָג וואָרטן די קינדער אויף דער מיטער, האָבן אויף דער נאָכט ווילן זאָן פּרענטע און מוטער ברויט, הערונג, קייט מיר, טאַלט צו די נאָכט, און אין ווירטן יערט פּינסקער, וועגן

— מינה גראַשן! פּינך גראַשן! ל, קאַנטאַנטעניער.

